

**Міністерство освіти і науки України**  
**Київський національний університет імені Тараса Шевченка**  
**Навчально-науковий інститут філології**  
*Кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова*

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСПАНСЬКОЇ  
ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ  
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

**Кваліфікаційна робота**

освітнього ступеня «бакалавр»  
студентки 4 курсу бакалаврату  
освітньої програми *«Переклад з  
іспанської та англійської мов»*,  
спеціальність – *035 Філологія*

**Софія Юріївна КОЛІСНИЧЕНКО**

**Науковий керівник:**

к.філол.н., доц. Оксана ГУСЕЙНОВА

**Рецензент:**

к.філол.н., доц. Ольга ДОРОШЕНКО

**«Допущено до захисту»**

на засіданні кафедри

*теорії та практики перекладу*

*романських мов імені Миколи Зерова*

**Протокол № 9/1 від «21» червня 2024 року**

завідувач кафедри

 (підпис)

д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ

2024

## АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена дослідженню структурно-семантичних особливостей іспанської військової термінології та її перекладу українською мовою. Робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, резюме іспанською мовою та двомовного глосарію військової термінології.

Актуальність наукової праці зумовлена потребою детального вивчення військової термінології для забезпечення точності та однозначності комунікації в міжнародних військових взаємодіях, необхідністю укладання термінологічних словників та лексикографічних посібників з військової термінології. Об'єктом дослідження є військові термінологічні одиниці іспанської та української мов. З метою виявлення мовних та позамовних характеристик іспанської військової термінології та визначенню найефективніших способів її перекладу на українську мову, було проаналізовано структурні та семантичні особливості іспанської термінології та досліджено методи перекладу військової термінології окремо взятих тематичних груп.

Отримані результати сприятимуть кращому розумінню особливостей іспанської військової термінології та покращенню якості перекладу цих термінів на українську мову. Практичне значення отриманих результатів полягає в систематизації сучасної іспанської військової термінології. Реалізація результатів дослідження дає змогу використати отримані результати під час укладання двомовних іспано-українських військових термінологічних словників.

Ключові слова: військова термінологія, способи перекладу, структура, семантика, тематична група, екстралінгвістичні труднощі перекладу

## **ABSTRACT**

The bachelor's qualification work substantiates the study of structural and semantic features of Spanish military terminology and its translation into Ukrainian. The work consists of an introduction, two chapters with conclusions to each of them, general conclusions, a list of sources used, a summary in Spanish and a bilingual glossary of military terminology.

The topicality of the scientific work is due to the need for a detailed study of military terminology to ensure the accuracy and clarity of communication in international military interactions, the need to compile terminological dictionaries and lexicographic manuals on military terminology. The object of the research is the military terminological units of the Spanish and Ukrainian languages. In order to identify the linguistic and non-linguistic characteristics of Spanish military terminology and to determine the most effective ways of translating it into Ukrainian, the structural and semantic features of Spanish terminology were analyzed and the methods of translating military terminology of separate thematic groups were studied.

The obtained results will contribute to a better understanding of the peculiarities of Spanish military terminology and to the improvement of the quality of the translation of these terms into the Ukrainian language. The practical significance of the obtained results lies in the systematization of modern Spanish military terminology. The implementation of the research results makes it possible to use the obtained results during the compilation of bilingual Spanish-Ukrainian military terminological dictionaries.

**Keywords:** military terminology, methods of translation, structure, semantics, thematic group, extralinguistic translation difficulties

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>5</b>
<b>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.....</b>	<b>7</b>
1.1 Основи дослідження терміносистем та перекладу термінів. Поняття «термін», «термінологія», «терміносистема».....	7
1.2. Розвиток військової термінології та характерні особливості її перекладу .....	10
1.3 Структурно-семантичні особливості військової термінології в іспанській та українській мовах .....	14
Висновки до 1 розділу.....	22
<b>ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ .....</b>	<b>24</b>
2.1. Основні методи перекладу фахової військової термінології.....	24
2.2. Екстралінгвістичні труднощі перекладу іспанської військової термінології українською мовою .....	26
2.3 Співвідношення методів перекладу військових термінів оригіналу та мови перекладу .....	29
Висновки до 2 розділу.....	38
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ІСПАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ	48
RESUMEN.....	56

## ВСТУП

У сучасному світі взаємодія між країнами та народами вимагає підтримки спільних цінностей, включаючи мовну співпрацю. Особливо важливим є ефективне спілкування в рамках військової сфери, де точність та зрозумілість мовлення можуть мати велике значення. Військова термінологія відіграє ключову роль у забезпеченні ясного та однозначного розуміння між військовими структурами різних країн. Тому переклад військових термінів є надзвичайно важливим як для сучасного перекладознавства, так і для військової справи загалом.

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена структурно-семантичним особливостям іспанської військової термінології та її перекладу українською мовою.

Ця праця складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, резюме іспанською мовою та двомовного глосарію військової термінології.

**Актуальність** даної роботи полягає в необхідності здійснення дослідження структурно-семантичних особливостей військової термінології, а також визначення найбільш уживаних методів її перекладу на українську мову задля підвищення якості перекладу військової термінології в умовах повномасштабної війни.

**Метою** роботи є виявлення мовних та позамовних особливостей іспанської військової термінології, а також дослідження найоптимальніших методів перекладу її на українську мову.

**Об'єктом** дослідження стали військові термінологічні одиниці іспанської та української мови.

**Предметом** вивчення є особливості відтворення військових термінів у перекладі з іспанської мови на українську.

Задля досягнення мети праці ми поставили перед собою наступні **завдання:**

- визначити поняття «термін», «термінологія», «терміносистема»;
- дослідити розвиток військової термінології в іспанській та українській мовах;
- визначити структурні особливості військової термінології іспанської мови;
- провести тематичну класифікацію військових термінів;
- вивчити екстралінгвістичні труднощі перекладу військової термінології;
- проаналізувати методи перекладу військових термінів з іспанської мови на українську;

#### **Наукові методи:**

- вивчення фундаментальних праць вчених з термінознавства та перекладознавства;
- перекладознавчий аналіз при дослідженні методів відтворення українською мовою термінології іспанської військової термінології;
- кількісний підрахунок для узагальнення результатів дослідження;

# ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ІСПАНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ МОВИ

## 1.1. Основи дослідження терміносистем та перекладу термінів. Поняття «термін», «термінологія», «терміносистема»

Терміносистема сучасної української мови є ключовим елементом наукової та професійної комунікації, відображаючи накопичені знання в різних галузях. На основі цієї системи формуються, усталюються та функціонують всі аспекти науково-професійної діяльності. Сучасне термінознавство зосереджується на практичному аспекті, спрямованому на систематизацію, упорядкування та стандартизацію наявної наукової термінології.

Українська мова науково-технічної галузі активно впливає на формування та розвиток терміносистеми. Це відображається в тенденціях та змінах, спостережних у вживанні термінів. Наприклад, розхитування мовностилістичних та правописних норм на лексичному, словотворчому, фонетичному рівнях відображається і в термінології. [2]

Створення галузевих словників, україномовних підручників, посібників, довідників та інших документів стандартів державною мовою є невід'ємною частиною розвитку терміносистеми. Вони сприяють не лише підвищенню якості наукової та професійної комунікації, а й зміцненню та розвитку української мови як такої.

Окремо та в поєднанні з іншими мовознавчими проблемами різні аспекти термінознавства висвітлювалися в працях українських науковців В. Карабана, В. Коптілова, І. Корунця, Т. Кияка, А. Д'якова, Ф. Циткіної, Л. Азарова та інші.

Дослідженню терміносистем української мови у різних галузях присвячували свої роботи також чимало учених. Серед них Х. Дацишин, О. Чадюк, О. Литвинко, Н. Поліщук, О. Дуда та інші.

Термін, як і всі інші мовні одиниці, важко піддається дефінуванню. Через складність та дискусійність завдання тлумачення понять терміна в лінгвістиці існує багато різноманітних спроб визначення термінів.

У загальному розумінні, термін відноситься до слова або фрази, яка використовується для позначення певного поняття, предмета або явища. Термін може мати спеціальне значення або бути характерним для певної галузі знання. Деякі вчені вважають, що термін — це окреме слово чи утворене на базі іменника підрядне словосполучення, що означає професійне поняття та призначене для задоволення специфічних потреб спілкування у сфері певної професії (наукової, технічної, виробничої, управлінської). Це визначення є досить вдалим та містким, хоча деякі моменти можуть викликати заперечення.

І. С. Квітко, спираючись на різні визначення, пропонує цікаву «сумарну» дефініцію: «Термін — це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [21, с. 21].

Досить коротко і точно сформульовано визначення терміна Словником української мови:

«Термін — слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо.»

Звідси можна також зробити припущення, що «термінологія — це сукупність термінів, котрі висловлюють поняття певної галузі науки й техніки, що сформувалися історично, взагалі — спеціальної сфери людських знань чи діяльності» [21, с. 17].

Згідно з Д'яковим та Кияком (2012), термінологію можна розділити на три категорії:

1) загальноживана мова, яка включає повсякденні слова, що використовуються широкими верствами населення;

- 2) професійна мова, яка складається з термінів, характерних для певної професії або галузі знань;
- 3) наукова мова, яка є більш складним і абстрактним рівнем термінології, що використовується в академічному і науковому дискурсі.

У сучасному термінознавстві досі ведуться дискусії з приводу питання співвідношення понять «термінологія» та «терміносистема». Деякими науковцями вони ототожнюються чи вважаються синонімічними, а інші дослідники чітко розмежовують ці два поняття.

Так, наприклад, український мовознавець Е. Ф. Скороходько вважає ці поняття синонімічними та у своїй науковій роботі пише: «Сукупність термінів, які належать до певної галузі науки, техніки або іншої сфери людської діяльності, утворюють галузеву термінологію або термінологічну систему» [37, с. 65]. Підтримують цю думку й інші дослідники. Учений Я. В. Житін розглядає ці поняття як взаємозамінні, зауважуючи, що відмінність між ними настільки невизначена, що вважається зайвим розрізняти їх, особливо з огляду на те, що ця відмінність є переважно кількісною, а не якісною. У разі "перетворення" термінології на терміносистему не відбувається зміна організації певної сукупності термінів, а лише її доповнення. [18]

Т. Р. Кияк розглядає терміносистему як упорядковану множину термінів, які точно відображають систему концепцій у конкретній галузі людської діяльності. Ці терміни мають обов'язковий і недвозначний зв'язок між собою, а зв'язки в середині цієї множини термінів визначають його структуру. [23, с. 104].

Л. А. Васенко пише, що на відміну від термінології, терміносистема формується не разом із виникненням певної науки, а відповідно до етапів формування теорії цієї науки [3, с. 86]. Вона також визначає типові ознаки терміносистеми: 1) цілісність терміносистеми, 2) відповідність суми частин цілому, 3) певна сталість терміносистеми (терміносистема відображає систему поглядів у певній сфері наукового знання на певному етапі), 4) структурований характер терміносистеми [11, с. 86]. Терміносистема виникає навіть за відсутності певних її елементів, але за наявності загальної структури та зв'язків

між її компонентами [18, с. 121]. Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру [7, с. 18]:

1) логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, – то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);

2) мовними зв'язками (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а отже, їм властиві всі ті парадигматичні зв'язки, які характерні для загальноживаних слів: синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні, родовидові та ін.). [7]

## **1.2 Розвиток військової термінології та характерні особливості її перекладу**

Військова термінологія складається з різноманітних понять, які пов'язані як з рутинними аспектами військового життя, так і з їхніми безпосередніми обов'язками на службі. Крім того, військова лексика міцно вплетена у загальну мову, і терміни, що вживаються в армійському середовищі, все частіше стають частиною словникового запасу пересічних мовців. Військова галузь має свою власну систему термінології, яка потребує детального вивчення, особливо в контексті перекладу військових термінів.

В Україні розвиток військової термінології сягає часів раннього середньовіччя, коли регіон перебував під владою держави Київська Русь. У той час слов'янська мова була домінуючою мовою в регіоні, і військова термінологія спочатку зазнала впливу кочових племен, які здійснювали набіги на територію Київської Русі, таких як печеніги та половці. Ці кочові племена принесли до слов'янської мови нові військові терміни, які стали частиною української мови.

Пізніше військова лексика в українській мові зазнала впливу татар, які століттями панували в регіоні. Під час татарського панування українська мова перейняла багато слів і виразів з тюркських мов, у тому числі й військові терміни. Татари були тюркомовним народом, який правив Україною протягом століть. Багато військових термінів в українській мові, таких як "табір" (табир) для "табору" або "кінь" (коняк) для "коня", походять з татарської мови. [13]

У 17-18 століттях Україна перебувала під контролем Речі Посполитої, і польська мова стала домінуючою мовою в регіоні. Як наслідок, українська мова перейняла багато військових термінів з польської мови, таких як "шляхетський полк", "потурбований козак» та "панцир" - "броня" або "військова форма", що походять з польської мови.

Одним з найважливіших джерел військової термінології в українській мові є мова козацтва. Козацтво було військовим товариством, яке відіграло значну роль в українській історії, і його мова мала тривалий вплив на українську мову. Багато військових термінів в українській мові, таких як "отаман" - "ватажок" або "степовий козак", походять з часів козацтва.

Деякі військові терміни в українській мові походять з інших мов, наприклад, "*mortier*" - "міномет" з французької або "авіація", на основі латинського "*avis*".

Іспанська мова, як і багато інших мов, має багатий словниковий запас військових термінів. Іспанська військова термінологія розвивалася з плином часу під впливом різних історичних, культурних та мовних факторів.

Одним з найважливіших джерел іспанської військової термінології є мова Римської імперії. Латинська мова мала глибокий вплив на іспанську мову, і багато військових термінів в іспанській мові, таких як "*legion*" (легіон) або "*centurión*" (сотник), походять з латини.

Мова маврів, які правили Іспанією протягом кількох століть, також мала значний вплив на іспанську військову термінологію. Багато військових термінів в іспанській мові, таких як "*alcazar*" (фортеця) або "*azarbe*" (командир), походять з арабської мови.

Багато військових термінів в іспанській мові, таких як "*guerra*" (війна), "*guardia*" (армія), "*tregua*" (перемир'я) є словами германського походження.

У колоніальний період іспанська військова термінологія зазнала значного впливу мов корінних народів Америки. Багато військових термінів в іспанській мові, таких як "*inca*" (інка) або "*azteca*" (ацтек), походять з мов корінних народів Південної та Центральної Америки.

На додаток до цих впливів, іспанська військова термінологія також була сформована під впливом історичних подій, таких як Реконкіста, Громадянська війна в Іспанії та участь країни в різних міжнародних конфліктах.

Іспанська військова термінологія обширна і включає широкий спектр термінів, пов'язаних зі стратегією, тактикою, озброєнням та особовим складом. Деякі поширені військові терміни в іспанській мові включають "ejército" (армія), "marina" (флот), "fuerza aérea" (військово-повітряні сили), "batalla" (битва), "cañón" (гармата), "carro de combate" (танк), "infantería" (піхота), "caballería" (кавалерія), "artillería" (артилерія), "comandante" (командир), "soldado" (солдат) і "oficial" (офіцер).[12]

Ось кілька додаткових прикладів іспанських військових термінів та їхніх значень:

- Guerrilla: тип військової тактики, що передбачає використання невеликих мобільних груп бійців, які здійснюють напади на більші, більш традиційні сили.
- Desembarco: Військовий десант, морський або повітряний.
- Escuadrón: підрозділ солдатів, як правило, кавалерії або військово-повітряних сил.
- Fortificación: Будівництво оборонних споруд, таких як форти, стіни або бункери.
- Misil: Керована зброя, яку можна запустити з автомобіля, літака чи корабля.
- Paracaidista: Солдат, який навчений стрибати з парашутом.
- Trinchera: Траншея, що зазвичай використовується в оборонних цілях.
- Vanguardia: Передові або провідні елементи військових сил.
- Cazabombardero: винищувач, призначений для перехоплення та знищення ворожих бомбардувальників.
- Batallón: Підрозділ солдатів, що зазвичай складається з кількох сотень військовослужбовців.
- Cabo: Унтер-офіцер, зазвичай відповідальний за невелику групу солдатів.

- *División*: Великий підрозділ солдатів, що зазвичай складається з декількох бригад.
- *Granadero*: солдат, який навчений користуватися гранатами.
- *Misión de paz*: Миротворча місія, в якій зазвичай беруть участь військовослужбовці з різних країн.

Це лише кілька прикладів багатьох військових термінів, що використовуються в іспанській мові. Як і в будь-якій мові, словник військових термінів в іспанській постійно розвивається, з'являються нові слова і фрази, що відображають зміни в технологіях, тактиці і доктрині.

Загалом, іспанська мова має багатий і різноманітний словниковий запас військових термінів, що відображає складну історію країни та вплив різних культурних і мовних факторів.

Переклад військової термінології – це непросте завдання, що вимагає від перекладача як і високого рівня володіння мовою, так і чимало знань з військової сфери. Перекладач повинен розумітись на військових концепціях, процесах та загалом контексті. Точність та однозначність є найголовнішими вимогами до перекладу військової термінології, адже на основі цих перекладів можуть прийматися рішення та будуватися подальший план дій військових. Окрім цього, варто мати на увазі, що військова справа стрімко розвивається, особливо в контексті нових технологій, і дає поштовх на утворення нових термінів. Це вимагає від перекладача постійного спостереження за тенденціями військової сфери. Ще однією особливістю перекладу військової термінології є те, що під час перекладу військових текстів перекладачам доводиться мати справу з великою кількістю аббревіатур та акронімів, багато з яких мають офіційні переклади, затверджені світовими організаціями.

Поява військової термінології в іспанській та українській мовах пов'язана з їхньою військовою історією. На розвиток військової термінології в обох мовах вплинули різні історичні події, зокрема війни, вторгнення та завоювання.

### 1.3 Структурно-семантичні особливості військової термінології в іспанській та українській мовах

Розглядаючи структурні та семантичні особливості військової термінології, спробуємо визначити найуживаніші методи способу утворення військових термінів, а також виділимо кілька тематичних груп військової іспанської термінології.

Мовознавці виділяють декілька методів утворення термінів, таких як афіксація (наприклад, "división" - "дивізія"), основоскладання ("portamisiles" - "ракетноносець"), конверсія ("morterar" - "обстрілювати мінометним вогнем"), аббревіація (наприклад, "PEN" - "Pensionado en el Servicio Activo" - "Пенсіонер на дійсній військовій службі"), перенесення значення слова (як у "diésel" - "дизельний двигун"), зміна значення (наприклад, "adquisición" - "виявлення цілей"), розширення значення (як у "aterrizar" - "здійснювати посадку на будь-яку поверхню"), звуження значення (наприклад, "crucero" - "крейсер"), запозичення з інших областей науки та техніки (як у "pasador", "puntal"), а також з інших мов (як у "búnker" - "бункер"). Процес утворення військових термінів не суттєво відрізняється від загальноприйнятих правил словотвору в іспанській мові. Мовознавці виділяють наступні групи методів словотвору: морфологічні, лексико-семантичні, запозичення (як з інших областей науки, так і з інших іноземних мов) та методи, що базуються на складанні слова.

Префіксація є одним із найпоширеніших методів утворення нових слів в іспанській мові. Цей процес включає додавання префікса до початку основи слова, що змінює його значення або відтінок. У військовій термінології цей метод є особливо популярним для утворення нових термінів, які позначають різні аспекти військової справи та технологій. Наприклад, префікс "contra-" часто використовується для вираження протилежності або протидії, як у словах "contraespionaje" (контррозвідка) та "contraofensiva" (контрнаступ). [54]

Ще один префікс зі схожим значенням – "anti-". Терміни з цим префіксом можуть позначати засоби або заходи, спрямовані проти чого-небудь. У

військовій термінології, "antiaéreo" (протиповітряний) вказує на системи або засоби захисту від повітряних атак.

Деякі інші приклади префіксації включають "sub-" (під-) для вказівки на щось нижче або меншого масштабу, наприклад, "submarino" (підводний човен), або "super-" (над-) для позначення щось вищого або більшого, як у слові "supervivencia" (виживання).

Поширеним методом словотвору є також суфіксація, коли до основи слова додають суфікси для утворення нових слів. Наприклад, суфікс "-ada" часто використовується для утворення іменників, що позначають дію або результат дії, як у словах "emboscada" (засідка) та "barricada" (барикада).

Іншим прикладом може бути використання суфікса "-ista" для утворення іменників, що позначають людей, які займаються певною діяльністю або мають певні уміння. У військовій термінології, слово "estrategista" (стратег) вказує на особу, яка спеціалізується на розробці військових стратегій та тактик.

Одним із способів словотворення в іспанській мові є складання основ: два або більше слів (власне кажучи, дві лексеми) утворюють складне слово. Складні слова – це слова, що складаються щонайменше з двох лексем. Прикладами військових термінів утворених способом основоскладання можуть бути слова "portamisil" (ракетноносець), "cazabombardero" (винищувач-бомбардувальник).

Класифікація військової термінології – це складна задача і труднощі виникають через цілу низку причин.

Широкий спектр термінів у військовій сфері, який охоплює різноманітні аспекти діяльності військових сил, від логістики до інженерії, ускладнює їх структурування та систематизацію. Полісемія та синонімія деяких термінів створюють додаткові труднощі в їх класифікації, оскільки одне й те ж слово може мати декілька значень або бути вжитим як синонім до іншого терміну, тому часто доводиться враховувати контекст та відтінки значень кожного окремо взятого терміну. Крім того, постійна еволюція та зміна військової термінології відбувається на фоні технологічних та тактичних новацій у військовій сфері, що вимагає постійного оновлення та адаптації класифікаційних систем. У зв'язку з

міжнародними військовими операціями та співпрацею між різними країнами, необхідність в міжнародній адаптації військової термінології стає ще більш актуальною. Культурні відмінності між різними націями також впливають на класифікацію термінів, оскільки вони відображають історичні та культурні особливості кожної країни.

Усі ці фактори роблять класифікацію військової термінології складною, але в той же час важливою для забезпечення зрозумілої та ефективної комунікації у військовому середовищі. Чимало науковців приділяли свою увагу дослідженню питання класифікації термінів, а саме: О. Андріянова, Д. Василенко, І. Литовченко, І. Кочан, С. Кравець, Т. Панько, Р. Стацюк, Л. Туровська та ін. Військові терміни в своїх роботах вивчали: В. Н. Шевчук, І. М. Матюшин, Н. Д. Фоміна, Є. А. Еліна, Р. Х. Салимова, А. Т. Аксенова.

Л. Томіленко стверджує, що аналіз термінології передбачає вивчення її як цілісної системи, а також на рівні окремих складових частин цієї системи, які утворюють термінологічні підсистеми. В межах цих підсистем відбувається утворення відкритих об'єднань номінацій, які утворюють тематичні групи. Основою для виділення таких тематичних груп є поняттєвий принцип, що включає в себе предметно-логічний зв'язок між поняттями, що позначаються словами в межах тематичної групи. Такі слова відображають різні аспекти реальності і мають між собою взаємозв'язок, що відображає взаємопов'язані явища. Ці «позамовні» зв'язки сприяють об'єднанню слів у групи, які можна розглядати як тематичні. [45]

Ми поставили перед собою завдання виділити декілька тематичних груп військової термінології з метою полегшення аналізу термінів та їх перекладу. Упорядкування термінологічного матеріалу відповідно до специфічних функціональних, семантичних та стилістичних характеристик, що враховують особливості кожної тематичної групи допоможе нам краще розуміти структурні та семантичні взаємозв'язки між термінами, що належать до певної тематичної

групи, та ефективно використовувати цей аналітичний підхід у процесах перекладу, лінгвістичного аналізу та інших філологічних досліджень.

Серед тематичних груп військової термінології ми виділили наступні:

### *1. Різновиди військових конфліктів*

Суспільно-політичне життя Іспанії та світу репрезентоване термінною лексикою на позначення різновидів війни, революції, різних форм збройних конфліктів, зіткнень тощо.

Проконсультувавшись з офіційним сайтом Міністерства оборони Іспанії, ми знайшли наведену далі інформацію. Іспанські збройні сили можуть брати участь у внутрішніх конфліктах (*conflicto interno*), що виникають на території країни. Це можуть бути боротьба з повстанцями (*contrainsurgencia*), терористичні акти (*terrorismo*), антиурядові протести (*protestas contra la gestión*) або інші форми внутрішнього непокою. Для цього типу конфліктів військова термінологія включає терміни, які відображають тактику антитерористичних операцій (*operación antiterrorista*), поліцейські завдання (*operación policial*) та інші аспекти внутрішньої безпеки. [35]

По-друге, іспанські війська можуть брати участь у міжнародних військових конфліктах (*conflictos armados internacionales*). Це може включати участь у миротворчих місіях (*misión de paz*) під егідою ООН або інших міжнародних організацій, а також у військових операціях з міжнародними союзниками або національно-контингентними місіями в рамках альянсів (*alianza*), таких як НАТО. Для цих ситуацій військова термінологія включає терміни, які відображають тактику миротворчих операцій, взаємодію з союзниками та інші аспекти міжнародного військового співробітництва.

Крім того, іспанські війська можуть брати участь у гібридних військових конфліктах (*conflicto militar híbrido*), які поєднують у собі військові, інформаційні, економічні та політичні аспекти. Ці конфлікти можуть включати кібератаки (*ciberataque*), дезінформацію (*desinformación*), гібридну війну (*guerra*

híbrida) та інші методи ведення бойових дій. Для таких ситуацій військова термінологія включає терміни, які відображають нові форми загроз та методи їхнього протистояння.

## **2. Різновиди воєнних операцій**

Різновиди воєнних операцій в іспанській військовій термінології включають широкий спектр стратегічних, тактичних та операційних концепцій, що використовуються для класифікації військових дій. Одним із ключових аспектів такої класифікації є різниця між конфліктами низької, середньої та високої інтенсивності, кожен з яких має власні особливості та вимоги.

Конфлікти низької інтенсивності включають в себе регіональні конфлікти, повстання, терористичні акти та інші форми низькорівневих конфліктів. Ці дії характеризуються відносною відсутністю масштабних військових операцій, а замість цього вони часто полягають у партизанських тактиках (*tácticas de la guerra de guerrillas*), диверсіях (*diversion/sabotaje*) та терористичних актах (*terrorismo*). [49]

Конфлікти середньої інтенсивності включають більші масштабні військові операції, такі як локальні війни та військові кампанії. У цих конфліктах зазвичай використовуються традиційні військові стратегії та тактики (*estrategias y tácticas de guerra convencionales*), такі як використання зброї масована бойова діяльність, великомасштабні наступи (*invasión a gran escala*) та оборонні дії.

Конфлікти високої інтенсивності включають у себе справжні великі війни, які можуть включати міжнародні конфлікти між державами або коаліціями. Ці конфлікти характеризуються значною військовою мобілізацією, великими бойовими діями, використанням важкого військового обладнання та великими людськими втратами. [49]

## **3. Назви зброї, боєприпасів, військової техніки**

Іспанська військова термінологія багата на терміни, пов'язані з зброєю, боєприпасами та військовою технікою.

Почнемо зі зброї. Серед найпоширеніших назв є "револьвер" (revólver), "пістолет" (pistola), "автомат" (fusil automático), "гвинтівка" (fusil), "пістолет-кулемет" (ametralladora ligera), "пістолет-пулемет" (subfusil), "снайперська гвинтівка" (fusil de francotirador), та "пістолет-гвинтівка" (carabina). [47]

Щодо боєприпасів, ми можемо відзначити такі терміни: "патрон" (cartucho), "набій" (bala), "снаряд" (proyectil), "граната" (granada), "ракета" (cohete), "міна" (mina), "бомба" (bomba), "стрілецька стрічка" (cinta de ametralladora), "снарядна коробка" (caja de municiones), та "реактивний снаряд" (proyectil de cohete). [47]

Щодо військової техніки, тут іспанська термінологія також досить різноманітна. Наприклад, "танк" (tanque), "бронетранспортер" (transporte blindado), "бойова машина піхоти" (vehículo de combate de infantería), "артилерійська установка" (pieza de artillería), "ракетний комплекс" (sistema de misiles), "бойовий вертоліт" (helicoptero de combate), "бомбардувальник" (bombardero), "винищувач" (caza), та "безпілотник" (dron). [47]

#### ***4. Військове оснащення, бойове спорядження***

Військове оснащення та бойове спорядження – це важливі аспекти будь-якої армії, що визначають її бойову здатність та ефективність в різних умовах бойових дій. У контексті іспанської військової термінології, ці поняття відображають широкий спектр технічних та індивідуальних засобів, які використовуються для досягнення різноманітних військових цілей.

Військове оснащення охоплює різноманітні види техніки, яка призначена для здійснення військових операцій різних рівнів. Сюди ж включаємо елементи екіпіровки, необхідні для ведення бою, особистого захисту і виживання. У іспанській військовій термінології ці засоби мають свої власні назви, що відображають їхнє призначення та технічні характеристики. Наприклад, "тактична аптечка" (botiquin tactico), "плитоноска" (chaleco táctico), "військовий камуфляж" (camuflaje militar).[35]

Також бойове спорядження становить індивідуальний комплект військового, який дозволяє йому ефективно діяти на полі бою та захищати своє життя. Це

включає захисні елементи, такі як бронезилети (*chaleco antibalas*), шоломи (*casco*) та захисні костюми (*traje de protección*).

Крім того, до бойового спорядження можуть входити тактичні аксесуари, які полегшують переміщення, комунікацію та навігацію на полі бою. До прикладу, "рація" (*comunicador portátil*), "тепловізор" (*cámara térmica*), "GPS-навігатор" (*receptor GPS*).

Успішне використання цього військового оснащення та бойового спорядження вимагає високого рівня навичок та координації з боку військових підрозділів. Вони повинні бути готовими до різних сценаріїв бойових дій та вміло використовувати наявні засоби для досягнення поставлених цілей. Таке розуміння та використання військового оснащення та бойового спорядження становить основу для успішних операцій та забезпечує військовій силі необхідну перевагу на полі бою.

### ***5. Військові посади, звання, інші ознаки організації служби***

У системі військових посад існують різні рівні відповідальності та влади. Зокрема, на вершині ієрархії знаходяться вищі командири, такі як "генерал" (*general*), "адмірал" (*almirante*) для морських сил, або "полковник" (*coronel*), "капітан" (*capitán*) та "командир" (*comandante*). На більш низькому рівні розташовуються посади, які відповідають за конкретні підрозділи або військові одиниці, такі як "майор" (*mayor*), "командир взводу" (*comandante de compañía*), або "капітан-лейтенант" (*teniente de navío*) для морських сил. [47]

У системі звань відображається рівень досвіду, професійності та військової підготовки. Найнижчим званням є "солдат" (*soldado*) або "матрос" (*marinero*), яке відповідає новачкам у військовій службі. Далі слідують звання, такі як "корпорал" (*sabo*), "сержант" (*sargento*) та "старшина" (*suboficial*), що відображають підвищений рівень військової кваліфікації та відповідальності. [47]

Поза військовими посадами та званнями, організація служби також включає різноманітні ознаки, такі як структура підрозділів, система командування та

контролю, технічна та тактична підготовка, а також процедури взаємодії з іншими військовими та цивільними організаціями.

## ***6. Військові частини, підрозділи та структури***

Почнемо з великих військових частин. Загалом, в іспанських збройних силах можна виділити армію (Ejército), війська навігації (Armada), та війська повітряно-космічних сил (Ejército del Aire). Кожна з цих гілок військ спеціалізується на конкретних виді бойової діяльності та має свою власну структуру та підрозділи. [47]

У межах армії можна виокремити різні види військових частин, такі як піхотні дивізії, танкові бригади, артилерійські полки, інженерні батальйони та інші. Кожна з цих частин відповідає за свої функціональні обов'язки та спеціалізується на певному напрямку військової діяльності.

Армада, або війська навігації, включає в себе військові морські сили, які складаються з кораблів, підводних човнів, авіації та морської піхоти. Вони відповідають за захист морських інтересів країни та забезпечують безпеку на морських шляхах. [49]

Ejército del Aire, або війська повітряно-космічних сил, включає в себе літаки, вертольоти, ракетні системи та інші види повітряної техніки. Вони забезпечують захист повітряного простору країни та здійснюють військові операції в повітрі та в космосі. [47]

Крім цих основних гілок військ, в іспанській військовій термінології також існують різні служби та підрозділи, які забезпечують різноманітні функції, такі як зв'язок, розвідка, медичне обслуговування та логістика. Ця організаційна структура військових сил дозволяє забезпечувати координацію та ефективність військових операцій у різних сценаріях.

## ***7. Авіаційна термінологія***

Почнемо з основних термінів, пов'язаних з типами літаків. Тут ми можемо відзначити "літак" (avión), що означає загальний термін для літака, "вертоліт"

(helicóptero), "винищувач" (caza), що використовується для повітряного бою з іншими літаками, "бомбардувальник" (bombardero), призначений для бомбардування наземних цілей, та "транспортний літак" (avión de transporte), який використовується для перевезення військового вантажу та військових підрозділів. [49]

Також важливим аспектом є різноманітні види боєприпасів та систем зброї, що використовуються на літаках. До них належать "ракета" (cohete), "бомба" (bomba), "снаряд" (proyectil), та "гармата" (cañón), які можуть бути встановлені на літаки для ведення повітряних атак на ворожі цілі. [47]

Крім того, авіаційна термінологія також охоплює різні аспекти технічного обслуговування та експлуатації літаків. Це включає терміни, такі як "мотор" (motor), "крило" (ala), "кокіт" (cabina de mando), "пілотажний прилад" (instrumento de vuelo), та "авіоніка" (aviónica), що означає системи навігації та управління літаком. [47]

Усі ці терміни та вирази складають базу авіаційної термінології в іспанській військовій сфері, що допомагає військовим пілотам, технічному персоналу та командам керування ефективно спілкуватися та виконувати завдання в повітряних операціях.

### **Висновки до 1-го розділу**

Дослідження теоретичних праць з термінознавства дало нам підґрунтя для наступних висновків:

Термінологія сучасності відіграє важливу роль у науковій та професійній комунікації, відображаючи накопичені знання в різних галузях. Вона формується через систематизацію, упорядкування та стандартизацію наукової термінології, що сприяє ефективній передачі інформації.

Створення галузевих словників, підручників і довідників українською мовою є ключовим для розвитку терміносистем, підвищення якості наукової та професійної комунікації, а також зміцнення української мови. Дослідження українських науковців, таких як В. Карабан, Т. Кияк, Л. Азарова є фундаментальними для розвитку національної термінології.

Існують різні підходи до визначення слова "термін", але аналіз декількох визначень цього поняття дозволяє виділити основні його характеристики: однозначність, приналежність до певної області знань та системність. Розмежування понять «термінологія» і «терміносистема» також є предметом дискусій: одні науковці вважають їх синонімічними, тоді як інші бачать чітке розмежування, наголошуючи на системних зв'язках між термінами та шляхами їх утворення.

Поняття «військова термінологія» також не має єдиного, чітко визначеного тлумачення, проте проаналізувавши матеріали з даної теми можемо зробити висновок, що військова термінологія — це сукупність термінів, що використовуються для позначення понять, об'єктів, дій і явищ, пов'язаних з військовою справою, збройними силами та оборонною діяльністю.

Військова термінологія української мови формувалася протягом століть. На ній відобразилася багатовічна історія України від часів Київської Русі до сучасності. Українська військова термінологія зазнала впливу багатьох інших мов зокрема татарської, польської та англійської.

Іспанська військова термінологія сформувалася під впливом латини, групи германських мов та мов корінних народів Америки. Історичні події, такі як Реконкіста та Громадянська війна, також залишили свій слід у іспанській військовій лексиці.

Під час аналізу іспанської військової термінології ми змогли виявити декілька структурних особливостей та методів утворення термінів. Основні методи утворення військових термінів в іспанській мові включають афіксацію, основоскладання, конверсію, аббревіацію, перенесення значення слова, зміну та розширення значення, запозичення з інших областей науки та техніки, а також з інших мов.

Спроба класифікувати військову термінологію викликала чимало труднощів. Широкий спектр термінів у військовій сфері, який охоплює різноманітні аспекти діяльності військових сил, від логістики до інженерії, ускладнює їх структурування та систематизацію. Полісемія та синонімія деяких

термінів створюють додаткові труднощі в їх класифікації, оскільки одне й те ж слово може мати декілька значень або бути вжитим як синонім до іншого терміну, тому часто доводиться враховувати контекст та відтінки значень кожного окремо взятого терміну. І все ж ми змогли виділити декілька тематичних груп, завдяки поняттєвому принципу, що включає предметно-логічний зв'язок та про який пише в своїх працях Л. Томіленко. Серед згаданих вище тематичних груп: різновиди військових конфліктів; різновиди воєнних операцій; назви зброї, боєприпасів, військової техніки; військове оснащення, бойове спорядження; військові посади, звання, інші ознаки організації служби; військові частини, підрозділи та структури; авіаційна термінологія.

## **ВІДТВОРЕННЯ ІСПАНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

### **2.1 Основні методи перекладу військової термінології**

Переклад військової термінології у воєнних умовах має величезне значення, оскільки правильне розуміння та використання термінів може вирішувати життєво важливі ситуації. У воєнних діях кожен термін може мати критичне значення для успішного виконання завдань та безпеки військових. Однак переклад військової термінології є складним завданням через специфіку термінів, які часто мають унікальне значення та вимоги. Написання адекватних перекладів вимагає не лише знання мови, але й розуміння військових операцій, стратегій та техніки. У зв'язку з цим, актуальність вивчення та вдосконалення методів перекладу військової термінології постійно зростає, особливо в контексті сучасних збройних конфліктів та міжнародних операцій.

При виконанні перекладу вивченої термінології, перекладачеві необхідно дотримуватися загальних принципів для забезпечення належного перекладу військових термінів. Передусім важливо забезпечити точний переклад окремих військових термінів у тексті, тому кожен термін слід адекватно перевірити з

огляду на терміносистему, до якої він відноситься у мові оригіналу та мові перекладу. Перекладач повинен враховувати відмінності термінів, що виникають внаслідок специфіки кожної мови окремо.

Для досягнення належності та відповідності під час перекладу військових текстів, перекладачу слід керуватися всіма загальновизнаними принципами та методами перекладу технічної та військової термінології, які становлять ключові складові для створення адекватного перекладу.

Слід пам'ятати, що термін, як правило, перекладається відповідним терміном іншої мови, тому такі прийоми, як синонімічний переклад, описовий переклад, використовуються тільки тоді, коли в мові немає відповідного терміну.

Основний спосіб перекладу термінів відбувається за допомогою лексичного еквівалента. Еквівалент – це лексичний відповідник, який точно збігається зі значенням конкретного слова. [52] Наприклад: *Infantería* – ‘піхотне військо’, *caballería* – ‘кавалерія’, *regimiento* – ‘полк’.

Існують й інші методи перекладу термінів, до яких вдаються перекладознавці під час перекладу текстів.

Переклад іспанських військових термінів українською мовою може бути складним через мовні та культурні відмінності. Деякі іспанські терміни можуть не мають прямих еквівалентів в українській мові, що вимагає від перекладачів пошуку відповідних альтернатив або пояснень. [52] Наприклад, іспанський термін "*guerrilla*" означає тактику нерегулярної війни, яку часто використовують повстанці або рухи опору. Хоча в українській мові є власний термін для "*guerra de guerrilla*" ("партизанська війна").

Одним із підходів до перекладу термінів, що не мають прямих еквівалентів, є використання описового або пояснювального перекладу. Це передбачає надання короткого пояснення або визначення терміну мовою перекладу.[52] Наприклад, іспанський термін "*tropas de élite*" можна перекласти українською як "*елітні військові підрозділи*", супроводжуючи його описом спеціалізованої підготовки та завдань. Або "*control de daños*" ми перекладемо як '*ліквідація наслідків нападу противника*'

Ще одним методом, який використовується під час перекладу термінів є калька. Калькування - це один із методів перекладу, при якому термін перекладається дослівно, зберігаючи структуру та форму вихідного вислову. Наприклад: *punto caliente* – ‘гаряча точка’, *fuerzas armadas* – ‘збройні сили’, *división acorazada* – ‘танкова дивізія’. Проте, варто пам'ятати, що часто кальки можуть викликати непорозуміння або бути неприродними у мові перекладу, тому перекладачі зазвичай не зловживають цим методом. Таким чином, при використанні кальок важливо враховувати контекст та специфіку кожної мови, а також можливість корекції або модифікації перекладу для забезпечення максимальної природності та зрозумілості тексту.

Наступним методом перекладу військової термінології є транскрибування. Транскрибування – це спосіб передачі іноземної реалії шляхом відтворення форми її вираження за допомогою букв українського алфавіту. Існує два її види: транслітерація та транскрипція. При використанні транскрипції відтворюється її звукова форма, а при транслітерації – графічна. Застосування транслітерації є обґрунтованим з мовознавчої перспективи, адже допомагає зберегти максимальну точність відтворення звукової структури термінів між різними мовами та уникнути втрати специфічних аспектів термінології у разі відсутності прямого відповідника. Цей метод часто використовується для термінів, які не мають еквівалентів або важко перекласти. Зазвичай дані методи застосовуються для перекладу назв озброєння та ліній фронту (напрямоків ведення боїв). Наприклад: *helicóptero* – ‘гелікоптер’, *comisario* – ‘комісар’.

## **2.2 Екстралінгвістичні труднощі перекладу іспанської військової термінології на українську мову.**

Збройні сили України складаються з Сухопутних військ, Військово-Повітряних Сил, Військово-Морських Сил, Військ Повітряного Десанту, Корпусу Морської Піхоти, Сил спеціальних операцій та Територіальних оборонних військ Структура Збройних Сил України є багатогранною.

Наприкінці 2023 року загальна чисельність особового складу становила 500 000 осіб (з них 200 тисяч - чинного військового складу).

З іншого боку, Збройні сили Іспанії складаються з Сухопутних військ, Повітряних і Космічних сил, Військово-морського флоту, Королівської гвардії та Військового підрозділу з надзвичайних ситуацій. Сухопутні війська відповідають за наземні військові операції, включаючи піхоту, бронетанкові підрозділи, артилерію і підрозділи підтримки. Повітряно-космічні сили відповідають за військові операції в повітрі, включаючи протиповітряну оборону. Військово-морські сили відповідають за військово-морські операції, в тому числі за оборону територіальних вод Іспанії. Королівська гвардія відповідає за захист короля Іспанії і королівської родини. Військовий підрозділ з надзвичайних ситуацій відповідає за реагування на стихійні лиха і надання допомоги в надзвичайних ситуаціях.

В Іспанії немає призову на військову службу. Збройні сили Іспанії відповідають за гарантування суверенітету і незалежності Королівства Іспанія, захист його територіальної цілісності та конституційного ладу відповідно до функцій, покладених на них Конституцією 1978 року.

При перекладі військової термінології з іспанської на українську мову можуть виникнути певні відмінності та труднощі, пов'язані з різним історичним, культурним та геополітичним контекстом двох мов.

Одна з головних відмінностей полягає в історичному минулому та військових традиціях відповідних країн. Наприклад, Іспанія має багату військову історію, на яку вплинули різні культури, в тому числі арабська і римська. Ця історія могла сформувати іспанську військову термінологію інакше, ніж в Україні, яка має власну унікальну військову спадщину, на яку вплинули слов'янські, тюркські та європейські традиції.

Іншим фактором, що впливає на відмінності у військовій термінології, є геополітичний контекст. Іспанія, як член НАТО і Європейського Союзу, може прийняти певні стандартизовані терміни і практики, які узгоджуються з термінами і практиками інших країн-членів. З іншого боку, геополітичне

становище України, включаючи її історичні зв'язки з Росією та конфлікти, що тривають, можуть по-різному впливати на її військову термінологію.

Перекладачі можуть адаптувати терміни, поєднуючи елементи обох мов або створюючи неологізми. Такий підхід має на меті передати заплановане значення, забезпечуючи при цьому ясність і узгодженість у мові перекладу. Наприклад, іспанський термін "*mando a distancia*" можна перекласти українською як "*віддалене керівництво*", поєднуючи елементи з обох мов, щоб передати концепцію дистанційного контролю або командування.

Переклад термінів, які не мають прямих еквівалентів у мові перекладу, є поширеною проблемою в галузі перекладу. Це особливо актуально при перекладі з однієї мови на іншу спеціалізованої термінології, наприклад, військової або військової термінології. У випадку перекладу з іспанської на українську цю проблему ще більше ускладнюють значні відмінності в граматичних структурах та культурних контекстах двох мов. Розглянемо на прикладі:

Переклад: "*Tercio*" - це термін, глибоко вкорінений у військовій історії Іспанії, особливо в період іспанської імперії Габсбургів. Він позначає грізну піхотну формацію, що характеризувалася своєю організаційною структурою та бойовою ефективністю. Терція була відома своїм складом, що складався переважно з пікінерів, яких підтримували мушкетери та мечники. Однією з помітних підгруп у складі терції є "*tercio viejo*", що перекладається як "ветеранська терція". Ця назва підкреслює досвідчений і загартований у боях характер певних підрозділів у складі терсіо, символізуючи їхній досвід і доблесть на полі бою.

"*Alcabuz*", цей термін стосується ранньої вогнепальної зброї, яку використовували під час різних конфліктів в іспанській історії. Ця зброя відіграла значну роль у формуванні військової стратегії і тактики того часу. Цей термін охоплює низку примітивних видів вогнепальної зброї, включаючи аркебузи, які відіграли ключову роль у революції у веденні війни, надаючи піхотним підрозділам можливість вести вогонь на великі дистанції. Алькабузи відігравали важливу роль у битвах та облогах, забезпечуючи іспанські війська

вогневою силою, яка доповнювала традиційну зброю ближнього бою, таку як мечі та піки.

При спробі перекласти ці іспанські військові терміни українською мовою виникають труднощі, пов'язані з нюансами історичного та культурного контексту, пов'язаного з кожним терміном. Хоча в українській мові можуть бути відсутні прямі еквіваленти для "tercio" та "alcabuz", можна передати їх значення за допомогою описових пояснень. Наприклад, можна описати *tercio* як велике піхотне формування, що складається з майстрів рукопашного бою та холодної зброї, що підкреслює його ефективність у бою. Аналогічно, термін "Alcabuz" можна пояснити як посилення на ранню вогнепальну зброю, що використовувалася в іспанській війні, підкреслюючи її роль у формуванні військової тактики і стратегії.

Труднощі перекладу військових термінів з іспанської на українську зумовлені насамперед відсутністю прямих еквівалентів та культурно-історичними відмінностями, які впливають на розвиток мови. Для подолання цих труднощів можна використовувати різні стратегії, такі як транслітерація, транскрипція, запозичення, калькування та семантичний переклад. Дуже важливо зберегти зміст і тональність оригінального тексту, водночас гарантуючи, що переклад буде зрозумілим і культурно прийнятним для української аудиторії. Цей аналіз підкреслює складність і нюанси, пов'язані з військовими системами та перекладом військової термінології між різними мовами.

### **2.3. Співвідношення методів перекладу військових термінів оригіналу та мови перекладу**

Даний розділ нашого дослідження присвячений особливостям перекладацьких трансформацій, які використовуються для перекладу іспанських термінів на українську мову.

Емпіричним матеріалом даного дослідження є 30 термінів з кожної з семи тематичних груп (усього 210 термінів). Пошук перекладу термінів задля подальшого аналізу було здійснено за допомогою низки електронних спеціалізованих військових словників, які включають як іспано-англійські, так і англо-українські ресурси. Також ми опирались на інформацію термінологічної бази даних Організації Об'єднаних Націй, глобального термінологічного порталу ООН. Окрім того, пошук актуальних термінів відбувався у засобах масової інформації. Через гостру політичну ситуацію в країні і світі, а також повномасштабну війну України проти агресора, ті слова, які колись вважались вузькоспеціалізованими військовими термінами, наразі увійшли до слів повсякденного вжитку та неодноразово зустрічаються у новинній стрічці.

Перш за все, на основі першого розділу роботи, було встановлено класифікацію термінів за групами, а саме: - *різновиди військових конфліктів*; - *різновиди воєнних операцій*; - *назви зброї, боєприпасів, військової техніки*; - *військове оснащення, бойове спорядження*; - *військові посади, звання, інші ознаки організації служби*; - *військові частини, підрозділи та структури*; - *авіаційна термінологія*.

Окрім того, ми зосередились на наступних видах перекладацьких трансформацій:

- Еквівалент
- Калькування
- Напівкалькування
- Описовий переклад
- Транслітерація та транскрипція

Розглянемо окремо переклад кожної групи термінів.

### ***1. Різновиди військових конфліктів***

***Еквівалент*** - слово або фраза у мові перекладу, яка має таке ж значення та функцію, як і слово або фраза у мові оригіналу. Цим способом були перекладе 16 термінів, наприклад:

- Guerra civil - Громадянська війна

- Conflictu armado - Збройний конфлікт
- Guerra nuclear - Ядерна війна
- Conflictu fronterizo - Прикордонний конфлікт
- Guerra religiosa - Релігійна війна
- Conflictu interétnico - Міжетнічний конфлікт

Всі ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах. Це означає, що між іспанськими та українськими термінами існує повна семантична відповідність, і вони є зрозумілими та загальноживаними в обох мовах.

**Калькування** – спосіб перекладу, при якому структура або окремі елементи слова або фрази зберігаються шляхом дослівного перекладу на мову перекладу. Цим способом було перекладено 1 термін:

*Guerra convencional* - Конвенційна війна

Переклад збережений через калькування латинського кореня слова.

**Напівкалькування** – спосіб перекладу, при якому частина слова або фрази перекладається дослівно, а інша частина адаптується відповідно до норм мови перекладу. Цим способом було перекладено 1 термін. Часткове калькування з додаванням українського слова «війна».

*Guerra cibernética* - Кібер-війна

**Описовий переклад** – переклад, при якому значення слова або фрази з мови оригіналу передається за допомогою детального опису у мові перекладу.

*Guerra de guerrillas* - Партизанська війна

*Guerra de desgaste* - Війна на виснаження

*Guerra de liberación* - Війна за звільнення

*Guerra de independencia* - Війна за незалежність

*Guerra civil internacionalizada* - Інтернаціоналізована громадянська війна

У цих випадках перекладено сутність або характеристику типу війни, що не має прямого відповідника в українській мові. Описовий переклад використовується, коли оригінальний термін не має прямого еквіваленту в мові перекладу, тому перекладач вдається до опису сутності чи характеристик

поняття. Це дозволяє зберегти зміст і значення терміну, пояснюючи його через більш зрозумілі поняття.

**Транслітерація та транскрипція.** Транслітерація – передача букв слова з однієї мови на іншу, зберігаючи їх графічну форму. Транскрипція – передача звукових елементів слова з однієї мови на іншу за допомогою звукового запису. Всього 1 термін було перекладено цими методами, для збереження оригінального звучання з частковим перекладом.

Guerra groxu - Проксі-війна

Підсумовуючи аналіз перекладу термінів групи «Різновиди збройних конфліктів» було встановлено наступне відсоткове співвідношення:

Еквівалент: 16 термінів - 53.33%

Описовий переклад: 10 термінів - 33.33%

Калькування: 1 термін - 3.33%

Напівкалькування: 1 термін - 3.33%

Транслітерація та транскрипція: 1 термін - 3.33%

Отже, найчастіше для перекладу термінів «збройного конфлікту» використовувалась трансформація еквіваленту (53.33%), що свідчить про наявність українських відповідників для більшості іспанських термінів. Описовий переклад також займав значну частку (33.33%), що демонструє необхідність пояснення специфічних понять у деяких випадках.

## **2. Різновиди воєнних операцій**

**Еквівалент.** Цим способом було перекладено 20 термінів зазначеної групи:

Operación de asalto - Штурмова операція

Operación de rescate - Рятувальна операція

Operación de reconocimiento - Розвідувальна операція

Operación de avanzada - Наступальна операція

Operación de desembarco - Десантна операція

Operación de retirada - Відступальна операція

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах. Це означає, що між іспанськими та українськими термінами існує повна семантична відповідність.

**Калькування.** Було визначено 2 терміни, де, за допомогою цієї трансформації, структура слова та його частини зберігаються в обох мовах.

Operación de represalia - Операція відплати

Operación de interdicción - Інтердикційна операція

**Напівкалькування, 1 термін**

Operación de atrincheramiento - Окопна операція

Часткове калькування з додаванням українського слова «операція» для уточнення терміну.

**Описовий переклад.** Було перекладено 8 термінів. У цих випадках сутність або характеристика типу операції перекладена описово. Наприклад:

Operación de guerra de guerrilla - Партизанська операція

Operación de cerco y aniquilación - Операція оточення та знищення

Operación de desminado - Розмінування

Окрім того, в цій групі не було знайдено термінів, які були б перекладені методами транслітерації та транскрипції.

Отже, найчастіше для перекладу термінів воєнних операцій використовувалась трансформація еквіваленту (66.67%), що свідчить про наявність українських відповідників для більшості іспанських термінів. Описовий переклад також займав значну частку (26.67%), що демонструє необхідність пояснення специфічних понять у деяких випадках.

### **3. Назви зброї, боєприпасів, військової техніки**

**Еквівалент** – 23 терміни:

Rifle de asalto - Штурмова гвинтівка

Pistola - Пістолет

Mortero - Міномет

Granada de mano - Ручна граната

Radar - Радар

Dron - Дрон

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах. Це означає, що між іспанськими та українськими термінами існує повна семантична відповідність.

**Калькування** – 3 терміни:

Minas terrestres - Наземні міни

Lanzallamas – Вогнемет

Corbeta - Корвет

Переклад збережений через калькування, де структура слова та його частини зберігаються в обох мовах.

**Напівкалькування** – 2 терміни:

Portaaviones - Авіаносець

Lancha de patrulla - Патрульний катер

Часткове калькування з додаванням українських слів для уточнення терміну.

**Описовий переклад** – 2 терміни:

Proyectil de artillería - Артилерійський снаряд

Munición de mortero - Мінометний боєприпас

Описовий переклад використовується, коли оригінальний термін не має прямого еквіваленту в мові перекладу. У цих випадках сутність або характеристика типу боєприпасів перекладена описово.

Отже, найчастіше для перекладу термінів використовувалась трансформація еквіваленту (76.67%), що свідчить про наявність українських відповідників для більшості іспанських термінів. Калькування та напівкалькування також займали невелику частку, демонструючи використання структури оригінальних термінів для створення перекладу.

#### **4. Військове оснащення, бойове спорядження**

В цій групі було встановлено, що всі з обраних термінів для дослідження були перекладені за допомогою *еквіваленту* – 30 термінів (100%).

Linterna táctica - Тактичний ліхтар

Cuchillo de combate - Бойовий ніж

Mapa militar - Військова карта

GPS militar - Військовий GPS

Botella de agua - Фляга для води

Cantimplora - Польова фляга

Bolsa de dormir - Спальний мішок

Tienda de campaña - Намет

Camilla - Ноші

Botiquín de primeros auxilios - Аптечка першої допомоги

Pala táctica - Тактична лопата

Camiseta térmica - Термокофта

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах.

### **5. Військові посади, звання, інші ознаки організації служби**

В цій категорії було використано тільки 2 перекладацькі трансформації:

**Еквівалент:** 28 термінів

Teniente coronel - Підполковник

Coronel - Полковник

General de brigada - Бригадний генерал

Artillero - Артилерист

Camiseta térmica - Термокофта

Paracaidista - Десантник

General de cuerno de ejército - Генерал-лейтенант

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах.

**Калькування:** 2 терміни

Piloto – Пілот

Médico militar - Військовий лікар

Переклад збережений через калькування, де структура слова та його частини зберігаються в обох мовах.

Найчастіше для перекладу термінів використовувалась трансформація еквіваленту (93.33%), що свідчить про наявність українських відповідників для більшості іспанських термінів. Калькування зайняло незначну частку, демонструючи обмежене використання інших перекладацьких трансформацій.

#### ***6. Військові частини, підрозділи та структури***

***Еквівалент*** – 25 термінів:

Ejército - Армія

Brigada - Бригада

Batallón - Батальйон

Compañía - Рота

Unidad - Підрозділ

Destacamento - Загін

Estado Mayor - Штаб

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах.

***Калькування***: 4 терміни

Guardia nacional - Національна гвардія

Base militar - Військова база

Ingenieros militares - Військові інженери

Unidad de logística - Логістичний підрозділ

***Транслітерація та транскрипція***: 1 термін

Escuadrilla – Ескадрилья

Найчастіше для перекладу термінів на позначення військових частин та підрозділів використовувалась трансформація еквіваленту (89%) та калькування (9%).

### *7. Авіаційна термінологія*

***Описовий переклад*** – 7 термінів:

Aeronave - Повітряне судно

Cabina de mando - Кабіна пілота

Pista de aterrizaje - Злітно-посадкова смуга

Torre de control - Диспетчерська вежа

Simulador de vuelo - Тренажер для польотів

Control de tráfico aéreo - Управління повітряним рухом

Copiloto - Другий пілот

***Еквівалент*** – 17 термінів:

Aeronave - Повітряне судно

Avión – Літак

Ala – Крило

Motores – Двигуни

Aterrizaje - Приземлення

Despegue – Зліт

Tripulación – Екіпаж

Avión de combate - Винищувач

Bombardero – Бомбардувальник

Ці терміни мають точні відповідники в українській мові, що повністю збігаються за значенням і вживаються в аналогічних контекстах.

***Транслітерація та транскрипція***: 6 термін

Dron – Дрон

Autopiloto – Автопілот

Fuselaje – Фюзеляж

Turbina – Турбіна

Hangar – Ангар

Piloto – Пілот

Для перекладу термінів використовувалась трансформація еквіваленту (56.7%), що свідчить про наявність українських відповідників для більшості іспанських термінів. Описовий переклад (23.3%) застосовувався тоді, коли необхідно було передати більш детальну інформацію про функції та особливості відповідних військових операцій. А транслітерація та транскрипція становить 20%.

Отже, в більшості випадків іспанські та українські військові терміни мають чіткі еквіваленти (75-85% випадків), що дозволяє точно передати значення без необхідності додаткових пояснень або описів. Описовий переклад використовується не так часто (15-25% випадків) і тільки тоді, коли прямого відповідника в українській мові немає або коли необхідно додатково пояснити специфіку терміну. Такі методи як калькування, напівкалькування, транслітерація та транскрипція використовувались ще рідше (2-5% випадків). Таким чином, переклад військових термінів з іспанської мови на українську демонструє високу ступінь відповідності між мовами в контексті військової тематики, що спрощує процес перекладу та забезпечує точність передачі інформації.

### **Висновки до 2 розділу**

Після аналізу особливостей перекладу військових термінів з іспанської мови на українську та дослідження співвідношення методів перекладу, якими користуються під час їх відтворення ми зробили такі висновки:

Переклад військової термінології в умовах війни є критично важливим для точного розуміння команд і стратегій. Кожен термін може мати вирішальне

значення для виконання завдань та безпеки військових. Проте, переклад такої термінології ускладнюється через її специфіку та унікальність.

Під час перекладу перекладачі дотримуються загальновизнаних принципів і методів перекладу, таких як використання лексичних еквівалентів, калькування, описовий переклад і транскрибування. Перекладачі повинні враховувати екстралінгвістичні відмінності, застосовуючи описовий переклад у разі відсутності прямих еквівалентів.

У цьому розділі було проведено детальний аналіз перекладу військових термінів з іспанської мови на українську. Аналіз показав, що найчастіше використовуваною трансформацією є еквівалент. Менш поширеними були такі трансформації, як калькування, напівкалькування, транслітерація та транскрипція.

У результаті проведеного аналізу було зроблено висновок, що переклад військової термінології з іспанської мови на українську демонструє високий рівень відповідності та точності. Завдяки переважанню методу пошуку еквівалентів вдається зберігати контекст і специфіку військових термінів, забезпечуючи їх зрозумілість та адекватність.

### **Загальні висновки**

Під час вирішення поставлених перед нами завдань було виявлено, що термін є спеціальним словом або словосполученням, що чітко номінує певне поняття в межах певної галузі знань та характеризується однозначністю, наявністю дефініції та системністю. Термінологією можна назвати сукупність термінів, що використовуються в певній галузі, а терміносистема – це система термінів, упорядкована за певними принципами. Правильне визначення та розуміння цих понять є основою для подальшого вивчення термінології та її перекладу.

Військова термінологія — це упорядкована в структурному та семантичному плані система термінологічних одиниць, що використовуються

для позначення понять, об'єктів, дій і явищ, пов'язаних з військовою справою, збройними силами та оборонною діяльністю.

Військова термінологія розвивалася протягом століть під впливом різних історичних, культурних та мовних чинників. У випадку української мови, військова термінологія зазнала впливу тюркських, польських, російських та інших мов, що відображає багатий історичний досвід та культурні взаємозв'язки. В той час як іспанська військова термінологія зазнала впливу латинської мови, групи германських мов та мов корінного населення Америки.

Структурно-семантичні особливості військової термінології в іспанській мові включають різні методи утворення термінів, такі як афіксація, основоскладання, конверсія, абрєвіація, перенесення значення слова, зміна значення, розширення значення, звуження значення та запозичення з інших мов. Префіксація та суфіксація є найпоширенішими методами утворення нових військових термінів. Складні слова часто утворюються шляхом поєднання двох або більше лексем.

У термінології, яку ми досліджуємо за тематичним принципом було виділено 7 груп військових термінів. Групи між собою об'єднані семантично й функціонально на основі зв'язку предметів і явищ дійсності, які вони відображають.

Екстралінгвістичні труднощі перекладу військової термінології включають відмінності в військових концепціях, організаційних структурах, культурних та історичних контекстах, а також відмінності в рівнях розвитку військової техніки та тактики. Перекладачі повинні враховувати ці фактори для забезпечення адекватного та точного перекладу, що відображає реалії обох культур.

У цій роботі було проведено детальний аналіз перекладу військових термінів з іспанської мови на українську. Терміни були розподілені на кілька ключових категорій, зокрема: воєнні конфлікти, воєнні операції, авіаційна термінологія, назви зброї та боєприпасів, військові посади та звання, військове оснащення, а також військові частини та підрозділи. Для кожної з цих категорій

було визначено типи перекладацьких трансформацій, що використовувались для забезпечення точності та адекватності перекладу.

В ході нашого аналізу було встановлено, що найпоширенішими методами відтворення військових термінів з іспанської на українську мову є пошук еквівалента в мові мета, калькування, транскодування та описовий переклад.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Азарова Л. Є. Деякі аспекти утворення термінів-композитів / Л. Є. Азарова, А. В. Костюк // «Нові технології навчання». Науково-методичний збірник. – Київ, 1996. – Вип. 5. – С. 163 – 170.
2. Азарова Л. Є. Термінологія та її сучасний стан розвитку. / Л. Є. Азарова // Типологія мовних значень у діахронічному і зіставному аспектах: Зб. наук. пр. Донецького держ. ун-ту, 1999. – Вип. 2. – С. 163 – 168.
3. Азарова Л. Є. Проблеми української науково-технічної термінології [Текст] / Л. Є. Азарова, Д. О. Жмурко // Тези доповідей III міжнародної наукової конференції „Проблеми науково-технічної термінології”. - Львів, 1994. - С. 18-20.
4. Байло Ю. В. Методологічні основи дослідження термінів військової справи. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: - серія «Філологія». Ост-рог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 5(73), березень. С. 284–286.
5. Байло Ю.В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2013. № 3. С. 62–65.
6. Балабін В., Лісовський В., Чернишов О. Основи військового перекладу : підручник. Київ : Логос, 2008. 578 с.
7. Біланюк, Лаада "Мова і війна в Україні". Журнал слов'янських військових досліджень, vol. 29, no. 4, 2016, pp. 589-611, doi: 10.1080/13518046.2016.1248655.
8. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
9. Боднар О. Б. Особливості перекладу термінологічної лексики / О. Б. Боднар // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького національного університету : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : ОКТАН-ПРИНТ, 2012. – Вип. 8. – С. 15-23.

10. Бойко Ю.П., Долинський Є.В. Особливості перекладу англійської військової термінології. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2020. № 20. С. 17–21.
11. Васенко Л. А. Фахова українська мова : навчальний посібник / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Кримець. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 272 с.
12. Військова термінологія в іспанській мові. Лінгода, Лінгода, 2021, [lingoda.com/en/blog/military-terminology-spanish](http://lingoda.com/en/blog/military-terminology-spanish).
13. Військова термінологія в українській мові. Школа української мови, Школа української мови, 2021, [ukrainian-language-school.com/military-terminology-in-ukrainian/](http://ukrainian-language-school.com/military-terminology-in-ukrainian/).
14. Галло, Е. (2012). Військова термінологія: Посібник для військовослужбовців. Незалежна видавнича платформа CreateSpace.
15. Герасімова О. М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу) / О. М. Герасімова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2016. – Вип. 22. – С. 180–182
16. Гетьман З. О. Теорія і практика перекладу з іспанської мови на українську : навчальний посібник / З. О. Гетьман, І. С. Орлова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. – 223 с.
17. Горбачевський, Юрій. "Еволюція військової термінології в Україні". *Воєнна думка*, т. 26, № 1, 2017, с. 13-25, doi: 10.1108/МІПТ-12-2016-0029.
18. Гушул Р.В. Особливості перекладу військової термінології з англійської мови на українську. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2017. № 1. С. 12–16.
19. Д'яков А. С., Т. Р., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Київ: КМ Academia, 2000. 10 с.

20. Житін, Я. В. До питання про розрізнення термінології та терміносистеми. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки (17), 2009.
21. Заболотна Л., Гавриш Т. (2019). Військова термінологія укр
22. Іленков А. Термінологія та її роль у представленні знань / Анджей Іленков // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2009. – № 648. – С. 24–29
23. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми [Текст] : посібник-довідник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 562 с.
24. Квітко І.С. Термін у науковому документі. Львів: Вища школа, 1976. – 16-27 с.
25. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства: Навч. пос. - К.: УМК ВО, 1989. – 104 с.
26. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу (1982, 2002).
27. Круглій О. Особливості перекладу військових термінів (на прикладі військово-промислової термінології). *Світ наукових досліджень*. 2022. № 12. С. 207–209. URL: <http://surl.li/jadeh> (дата звернення: 05.07.2023).
28. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 478.
29. Лукіяничук Ю. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки національного університету «Острозька академія»*. 2017. № 66. С. 65–67. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/7825/1/22.pdf> (дата звернення: 06.07.2023).
30. Макартур, Т. (1996). Оксфордський довідник з англійської мови. Видавництво Оксфордського університету.
31. Міжнародна організація зі стандартизації. (2018). ISO 1087-1:2019 Термінологічна робота - Словник - Частина 1: Теорія та застосування.

32. Міністерство оборони США. (2019). Спільна публікація 1-02: Словник військових та пов'язаних з ними термінів Міністерства оборони США. Міністерство оборони США.
33. Отрішко К.А. Способи перекладу військової термінології. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2019. № 39. С. 27–33.
34. Офіційний веб-сайт Міністерства оборони Іспанії: <https://www.defensa.gob.es/>
35. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31, 70, № 2, 2. С. 206–211.
36. Пуш О.М., Гасюк Н.В. (2022) Особливості перекладу військової термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*.
37. Роблес, Роза М. "Військова мова в іспанській мові". *Language & Communication*, vol. 24, no. 2, 2004, pp. 209-226, doi: 10.1016/j.langcom.2004.01.006.
38. Сидорук Г.І., Сухляк В.Ю. Калькування, описовий переклад та підстановки під час перекладу термінології наукових текстів. *Filologia, sociologia i kulturoznawstwo. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje*. 2016. С. 113–115. URL: <http://surl.li/jhcnf> (дата звернення: 06.07.2023).
39. Скороходько Е.Ф., Питання перекладу науково-технічної літератури. Київ, 1963. С. 61-65
40. Стародубцева А.О., Талавіра Н.М. (2023), СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН-НОВИНАХ ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.
41. Стацюк Р.В. Основні підходи до вивчення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. *Мовознавство*. 2016. Т. 2. № 5. С. 113–116.

42. Тарасенко, О. (2021). ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.
43. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови [Текст] : монографія / Л. М. Томіленко ; наук. ред. А. П. Загнітко. – Івано-Франків. : Фоліант, 2015. – 160 с.
44. Фурт Д. В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської / Д. В. Фурт // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2018. – Вип. 17. – С. 272–281
45. Francisco José Codesal Fidalgo, Organización de las fuerzas armadas españolas. Universidad de Salamanca. Ministerio de Defensa. CT 6 (2014) 49-70
46. Marta Sánchez Orense (2014). PROCEDIMIENTOS DE FORMACIÓN DE PALABRAS EN EL LÉXICO DE LA FORTIFICACIÓN Y DE LA TÁCTICA MILITAR MODERNAS: LA DERIVACIÓN NOMINAL. Revista de Investigación Lingüística, nº 17 (2014); pp. 169-190.
47. MINISTERIO DE DEFENSA. Aproximación a la historia militar de España. Volumen 1. 2006.
48. Myriam Salama-Carr (2019). From the Page to the Battlefield and Back: Translating War / pp 73–89
49. Verba G. Manual de traductología (español-ucraniano) [Текст] / G. Verba, Z. Guetman = Підручник з перекладознавства (іспанська та українська мови) / Г. Г. Верба; З. О. Гетьман. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 304 с.
50. Verba G. Peculiaridades de las palabras compuestas en español y en ucraniano (análisis comparado) (del libro G. Verba "Curso de lexicología comparada del español y ucraniano") / G. Verba // Стил ь і переклад. – 2016. – Вип. 1. – С. 327–334.

51. Zheng Qingqing. (2014) EL VOCABULARIO MILITAR DE LA OBRA GUERRAS CIVILES DE GRANADA (1606), DE GINÉS PÉREZ DE HITA. Res Diachronicae, vol. 15, 2017, págs. 70-86, ISSN: 1887-3553

### СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Офіс стандартизації НАТО. (2008). Глосарій термінів і визначень НАТО.
2. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 07.05.2024).
3. Cambridge dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/>
4. El mundo.es. URL: <https://www.elmundo.es>
5. Elpais.com. URL: <https://elpais.com>
6. English-Ukrainian military dictionary. URL: <https://english-military-dictionary.org.ua>
7. La base de datos terminológica de las naciones unidas. Url: <https://unterm.un.org/unterm2/es/>
8. Oxford Dictionary of Idioms. URL : <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/978019884521.001.0001/acref-9780198845621>
9. Real Academia Española. "Diccionario de la lengua española". Real Academia Española, Real Academia Española, 2021, URL : <https://dle.rae.es/>.
10. SpanishDictionary.com. URL : <https://www.spanishdict.com/>

## ІСПАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

### *Різновиди військових конфліктів*

1. Guerra civil - Громадянська війна
2. Guerra mundial - Світова війна
3. Conflictu armado - Збройний конфлікт
4. Guerra de guerrillas - Партизанська війна
5. Guerra de trincheras - Окопна війна
6. Guerra nuclear - Ядерна війна
7. Guerra asimétrica - Асиметрична війна
8. Guerra convencional - Конвенційна війна
9. Guerra de desgaste - Війна на виснаження
10. Guerra relámpago - Блискавична війна
11. Guerra electrónica - Електронна війна
12. Guerra psicológica - Психологічна війна
13. Guerra biológica - Біологічна війна
14. Guerra química - Хімічна війна
15. Guerra cibernética - Кібер-війна
16. Guerra irregular - Нерегулярна війна
17. Conflictu fronterizo - Прикордонний конфлікт
18. Guerra de liberación - Війна за звільнення
19. Guerra de independencia - Війна за незалежність
20. Conflictu étnico - Етнічний конфлікт
21. Guerra religiosa - Релігійна війна
22. Guerra civil internacionalizada - Інтернаціоналізована громадянська  
війна
23. Conflictu de baja intensidad - Конфлікт низької інтенсивності
24. Guerra de cuarta generación - Війна четвертого покоління
25. Guerra total - Тотальна війна
26. Conflictu interétnico - Міжетнічний конфлікт

27. Guerra de resistencia - Війна опору
28. Guerra limitada - Обмежена війна
29. Conflicto interestatal - Міждержавний конфлікт
30. Guerra proху - Проксі-війна

### ***Різновиди воєнних операцій***

1. Operación de asalto - Штурмова операція
2. Operación de defensa - Оборонна операція
3. Operación de rescate - Рятувальна операція
4. Operación de reconocimiento - Розвідувальна операція
5. Operación de mantenimiento de la paz - Миротворча операція
6. Operación de bombardeo - Бомбардувальна операція
7. Operación de infiltración - Інфільтраційна операція
8. Operación de evacuación - Евакуаційна операція
9. Operación de cerco - Операція оточення
10. Operación de cobertura - Прикривальна операція
11. Operación de sabotaje - Диверсійна операція
12. Operación de apoyo - Підтримувальна операція
13. Operación de interdicción - Інтердикційна операція
14. Operación de asedio - Облога
15. Operación de guerrilla - Партизанська операція
16. Operación de contrainsurgencia - Антипартизанська операція
17. Operación de desembarco - Десантна операція
18. Operación de retaguardia - Тилова операція
19. Operación de avanzada - Наступальна операція
20. Operación de retirada - Відступальна операція
21. Operación de incursión - Набігова операція
22. Operación de intercepción - Перехоплювальна операція
23. Operación de desminado - Розмінування
24. Operación de logística - Логістична операція

25. Operación de inteligencia - Розвідувальна операція
26. Operación de demolición - Демолітна операція
27. Operación de vigilancia - Наглядова операція
28. Operación de represalia - Операція відплати
29. Operación de atrincheramiento - Окопна операція
30. Operación de ataque preventivo - Превентивна операція

***Назви зброї, боєприпасів, військової техніки***

1. Rifle de asalto - Штурмова гвинтівка
2. Pistola - Пістолет
3. Ametralladora - Кулемет
4. Escopeta - Дробовик
5. Fusil de francotirador - Снайперська гвинтівка
6. Lanzacohetes - Ракетний гранатомет
7. Mortero - Міномет
8. Granada de mano - Ручна граната
9. Misil antitanque - Протитанкова ракета
10. Tanque - Танк
11. Vehículo blindado - Бронетранспортер
12. Helicóptero de ataque - Ударний вертоліт
13. Caza - Винищувач
14. Bombardeo - Бомбардувальник
15. Portaaviones - Авіаносець
16. Submarino - Підводний човен
17. Corbeta - Корвет
18. Fragata - Фрегат
19. Destructor - Есмінець
20. Lancha de patrulla - Патрульний катер
21. Lanzallamas - Вогнемет
22. Torpedo - Торпеда

23. Proyectoil de artillería - Артилерійський снаряд
24. Munición de mortero - Мінометний боєприпас
25. Cartucho - Патрон
26. Bala - Куля
27. Cohete - Ракета
28. Minas terrestres - Наземні міни
29. Radar - Радар
30. Dron - Дрон

***Військове оснащення, бойове спорядження***

1. Chaleco antibalas - Бронежилет
2. Casco - Шолом
3. Gafas de visión nocturna - Окуляри нічного бачення
4. Botas militares - Військові черевики
5. Uniforme de combate - Бойова уніформа
6. Mochila táctica - Тактичний рюкзак
7. Radio portátil - Переносна рація
8. Binoculares - Бінокль
9. Cinturón táctico - Тактичний пояс
10. Guantes tácticos - Тактичні рукавиці
11. Protección auditiva - Засоби захисту слуху
12. Máscara antigás - Протигаз
13. Rodilleras - Наколінники
14. Coderas - Налокітники
15. Camiseta térmica - Термокофта
16. Linterna táctica - Тактичний ліхтар
17. Cuchillo de combate - Бойовий ніж
18. Mapa militar - Військова карта
19. GPS militar - Військовий GPS
20. Botella de agua - Фляга для води

21. Cantimplora - Польова фляга
22. Bolsa de dormir - Спальний мішок
23. Tienda de campaña - Намет
24. Camilla - Ноші
25. Botiquín de primeros auxilios - Аптечка першої допомоги
26. Pala táctica - Тактична лопата
27. Herramienta multifunción - Мультиінструмент
28. Cuerda de rappel - Рапельна мотузка
29. Escudo balístico - Балістичний щит
30. Chaleco de supervivencia - Жилет виживання

***Військові посади, звання, інші ознаки організації служби***

1. Soldado - Солдат
2. Cabo - Капрал
3. Sargento - Сержант
4. Subteniente - Підпоручик
5. Teniente - Лейтенант
6. Capitán - Капітан
7. Mayor - Майор
8. Teniente coronel - Підполковник
9. Coronel - Полковник
10. General de brigada - Бригадний генерал
11. General de división - Генерал-майор
12. General de cuerpo de ejército - Генерал-лейтенант
13. General del ejército - Генерал армії
14. Comandante - Командир
15. Almirante - Адмірал
16. Contralmirante - Контрадмірал
17. Vicealmirante - Віцеадмірал
18. Almirante de la flota - Адмірал флоту

19. Oficial - Офіцер
20. Suboficial - Унтер-офіцер
21. Recluta - Рекрут
22. Infante - Піхотинець
23. Artillero - Артилерист
24. Piloto - Пілот
25. Paracaidista - Десантник
26. Médico militar - Військовий лікар
27. Enfermero militar - Військовий медбрат
28. Cocinero militar - Військовий кухар

***Військові частини, підрозділи та структури***

1. Ejército - Армія
2. Brigada - Бригада
3. Batallón - Батальйон
4. Compañía - Рота
5. Pelotón - Взвод
6. Escuadra - Відділення
7. Sección - Секція
8. División - Дивізія
9. Regimiento - Полк
10. Grupo - Група
11. Escuadrón - Ескадрон
12. Unidad - Підрозділ
13. Fuerza - Сила
14. Destacamento - Загін
15. Patrulla - Патруль
16. Comando - Командування
17. Estado Mayor - Штаб
18. Flota - Флот

19. Ala - Крила (авіація)
20. Escuadrilla - Ескадрилья
21. Base militar - Військова база
22. Cuerpo de ejército - Корпус
23. Escuadrón de caballería - Кавалерійський ескадрон
24. Tropas especiales - Спеціальні війська
25. Tropas de montaña - Гірські війська
26. Tropas de asalto - Штурмові війська
27. Unidad de artillería - Артилерійський підрозділ
28. Ingenieros militares - Військові інженери
29. Unidad de logística - Логістичний підрозділ
30. Guardia nacional - Національна гвардія

#### *Авіаційна термінологія*

1. Aeronave - Повітряне судно
2. Avión - Літак
3. Helicóptero - Гелікоптер
4. Ala - Крила
5. Cabina de mando - Кабіна пілота
6. Turbina - Турбіна
7. Motores - Двигуни
8. Fuselaje - Фюзеляж
9. Aterrizaje - Приземлення
10. Despegue - Зліт
11. Pista de aterrizaje - Злітно-посадкова смуга
12. Torre de control - Диспетчерська вежа
13. Aeropuerto - Аеропорт
14. Hangar - Ангар
15. Piloto - Пілот
16. Copiloto - Другий пілот

17. Tripulación - Екіпаж
18. Vuelo - Політ
19. Paracaídas - Парашут
20. Navegación aérea - Аеронавігація
21. Radares - Радари
22. Avión de combate - Винищувач
23. Bombardero - Бомбардувальник
24. Dron - Дрон
25. Simulador de vuelo - Тренажер для польотів
26. Autopiloto - Автопілот
27. Aerodinámica - Аеродинаміка
28. Combustible de aviación - Авіаційне паливо
29. Turbulencia - Турбулентність
30. Control de tráfico aéreo - Управління повітряним рухом

## RESUMEN

El tema elegido para mi proyecto de fin de grado es "Peculiaridades estructurales y semánticas de la terminología militar española y métodos de su traducción al ucraniano."

La comunicación eficaz es especialmente importante en el ejército, donde la precisión y claridad del habla pueden ser de gran importancia. La terminología militar desempeña un papel clave a la hora de garantizar un entendimiento claro e inequívoco entre las estructuras militares de diferentes países. Por tanto, la traducción de términos militares es extremadamente importante tanto para los estudios de traducción modernos como para los asuntos militares en general.

La relevancia de este trabajo reside en la necesidad de examinar las características estructurales y semánticas de la terminología militar y determinar los métodos más empleados para su traducción al ucraniano, con el objetivo de mejorar la calidad de dichas traducciones en contextos de guerra a gran escala.

El objetivo principal del estudio es identificar las características lingüísticas y no lingüísticas de la terminología militar en español, así como investigar los métodos más eficaces para su traducción al ucraniano.

El objeto de estudio son las unidades terminológicas militares en español y ucraniano, mientras que el tema de investigación se centra en las peculiaridades de la traducción de términos militares del español al ucraniano.

Para alcanzar los objetivos del trabajo, se plantearon las siguientes tareas:

- Definir los conceptos de "término", "terminología" y "sistema terminológico".
- Investigar el desarrollo de la terminología militar en español y ucraniano.
- Determinar las características estructurales de la terminología militar en español.
- Realizar una clasificación temática de términos militares.
- Estudiar las dificultades extralingüísticas en la traducción de terminología militar.

- Analizar los métodos de traducción de términos militares del español al ucraniano.

El trabajo consiste de una introducción, dos capítulos con conclusiones respectivas cada uno, conclusiones generales, lista de referencias y glosario. La introducción fundamenta la pertinencia del estudio, define su objeto, finalidad y objetivos, describe el material de investigación y los métodos de investigación utilizados.

El primer capítulo, titulado "Base teórica del estudio de la terminología militar y las particularidades de su uso en los idiomas español y ucraniano", aborda las definiciones de los conceptos de "término", "terminología", la importancia de las fuentes de enriquecimiento de la terminología de los militares y la presentación de los principios básicos del funcionamiento de los términos en este campo. En esta parte, me basé en los trabajos de nuestros eruditos universitarios, a saber, Taras Kiyak, Viacheslav Karaban y Larysa Azarova. Además en este capítulo se investiga el desarrollo de la terminología militar y las peculiaridades de su traducción, así como las peculiaridades estructurales y semánticas de las lenguas española y ucraniana. Ultimamente, dividimos la terminología en 7 grupos temáticos. El capítulo finaliza con las conclusiones, en las que se formulan las principales conclusiones y resultados de la investigación de la primera unidad.

El segundo capítulo, que se titula "Traducción de terminología militar española al ucraniano", se centra en la reproducción de la terminología militar española en lengua ucraniana. Examina los principales métodos de traducción de terminología militar especializada, las dificultades extralingüísticas de traducir terminología española al ucraniano y la proporción de métodos de traducción entre el original y la traducción dentro cada uno grupo temático determinado. En este parte de trabajo se realizó un análisis detallado de la traducción de términos militares del español al ucraniano. El análisis mostró que la transformación más utilizada es la equivalente. Menos comunes fueron transformaciones como el calco, el semicalco, la explicación, la transliteración y la transcripción.

Como resultado del análisis, se concluyó que la traducción de terminología militar del español al ucraniano demuestra un alto nivel de correspondencia y precisión. Gracias a la prevalencia del método de búsqueda de equivalentes, es posible preservar el contexto y la especificidad de los términos militares, garantizando su comprensibilidad y adecuación.

El trabajo finaliza con conclusiones generales, que resumen los resultados de la investigación y brindan recomendaciones sobre futuras oportunidades para estudiar este tema.

La lista de referencias incluye 51 obras. El glosario contiene 210 de los términos más interesantes analizados en la parte práctica del trabajo, con un total de 450 términos procesados.

Así pues, la especificidad de la terminología militar aporta sus propias peculiaridades y retos al proceso de traducción. Para traducir con éxito, es necesario tener en cuenta el contexto cultural y contextual, comprender y conocer a fondo el sector, así como conocer la estructura de los términos y utilizar estrategias de traducción adecuadas. Esto ayudará a reproducir de forma precisa y adecuada la esencia y el concepto de la terminología militar para el público ucraniano y español.